

KIHNU LEHT

VÄLJAANDJA KIHNU VALLAVALITSUS

oktoober 2016 nr. 10 (186)

Avati Eesti Rahva Muuseumi uus hoone

Viimase kahekümne aasta jooksul on väga palju kõne all olnud eestlaste kõige tähtsama muuseumi – rahvusmuuseumi – käekäik.

Kogu Eesti rahvas ja eriti muuseumirahvas on kaasa elanud tõusudele ja mõõnadele ERM-i oma maja saamise üsna keerulisel teel.

1909. aastal asutatud muuseum oli mööda Tartut laiali: sõjajärgsest ajast alates olid peamaja ja hoidlad Veski tänava endises kohtuhoones, püsinäitus raudteelaste endises klubimajas ning osa kogusid ja näituseid Raadi endises mõisakompleksis.

Korra plaanitseti uue maja ehitust Toomemäele, aga 2003.a langes kindel otsus – ERMi maja tuleb Raadile.

ERMi maja arhitektuurikonkursi võitis välismaiste arhitektide esküisprojekt „Mälestuse väli“, mis paljudele Eesti kultuurinimestele ei olnud meele järgi.

Ent siis tuli majanduskriis ning tekkis küsimus, kas Eesti suudab ligi miljardikroonist hoonet püsti panna. Abi asuti otsima Euroopast, kuid tulutult.

Rahvusmuuseumi ehitamine 21. sajandil pidi olema ajast ja arust. Siis teatas toonane kultuuriminister Rein Lang valitsuse kindla seisukoha, et kui Euroopast raha ei saa, ehitatakse ERM riigi raha eest.

Aastal 2013. pandi ERMile nurgakivi, asjad hakkasid liikuma ning ERMi päris oma maja kerkima.

ERM-i juhataja Tõnis Lukas sai kingituseks troi ja mütsi, mille andsid üle Kihnust kutsutud Maie, Mare, Elme ja Talvi.

2016. aasta mihklipäeval sammusime teiste kutsutud külaliste seas uue maja avamispeole.

Kui lähenesime hiiglaslikule modernsele klaasist ja metallist hoonele, kuulsime väga südamelähedast lõõtsapillimängu.

Lõõtsavägilased Margus Põldsepa juhtimisel hakkasid kihnlasi märgates Kihnumua lugu mängima. ERM peasissepäas meenutab väljanägemiselt laulukaare alust ja ilmselt ongi see sihilikult nõnda projekteeritud, et hääl võimenduks ja kanduks kaugele. See oli ilus...

Hoonesse sisse astudes torakas kõigepealt silma tohtu

avarus, ruumid on suured ja valged.

Sain aru, miks maja on meedias nimetatud ka suuruselulustuse väljenduseks. Varsti oli rahvast nii palju koos, et ka selles avaras fua-jees jäi liikumisruumi napiks. Mina sattusin kogemata meeskoori sekka ja kuulsin nii kõva meestelaulu, et sellist Kihnus ei kuule mitte kunagi.

Esimese kõne pidas president Toomas Hendrik Ilves, kes ütles, et tänapäeval pole ükski muuseum vaid vana- de asjade kogum, vaid see on keskus, kus õpitakse ja arenetakse.

Nii, nagu peab iga rahva kul-

tuur ja keel arenema, et edasi kesta. Ning muidugi on see muuseum ka meie hõimurahvaste keskuseks, vabaduse väravaks vabasse ilma neile hõimlastele, kelle isolemise aknad ja ukSED on kinni pandud.

ERM on nende kultuuripärandi säilitamise ning uue elujõu keskuseks.

Eesti Rahva Muuseumi direktori Tõnis Lukase sõnul ei saanud muuseum pelgalt uut hoonet, vaid muutus ka muuseumi roll: 6000 ruutmeetri suuruse näitusealaga muuseum võiks nüüd olla Eesti rahva enesekindluse varaait.

järgneb pöördel >>

<< algus esilehel

Õnnistamiskõnes nimetas EELK peapiiskop Viilma Eesti Rahva Muuseumi Eesti rahvusliku pärandi – meie esiisade ja esiemade muistse elukogemuse, südametarkuse ja vaimujõu põhjatuks varasalveks ning meie kõigi rahvuslikuks mälupangaks.

Kindlasti said televaatajad sellest pidulikust õhtust teravlikuma ja parema ülevaate. Seal kohal olles tuli liikuda ühises inimeste voolus ning paljud asjad, mida eriti lähedalt tahtsin näha, jäid nägemata. Näiteks paha-meelotormi tekitanud jalaga puruks löödav digikujutis Neitsi Maarjast oli sellisest rahvasummast ümbritsetud, et polnud lootustki ligi pääseda.

Tugeva elamuse sain hõimurahvaste püsinäituselt Uurali Kaja, kus helid ja lõhnad täiendasid esemeid. Suhetiselt pimedas ja kitsas näituseruumis kostis järsku kivide veeremise hää, mis sundis mind hirmunult varinguga järele vaatama. Või pisi-ke saun hõõguvate sütega ahjus, kus oli suitsust ja kasevihast ja millest veel tekitatud täpselt õige saunalõhn. Tundus, et saunaline on hetk tagasi välja läinud ja tuleb

kohe tagasi. Läbipaistvates silindrikujulistes vitriinides välja sätitud rahvariided olid imepeened, kaunid ja nii värsked! Seevastu eestlaste püsinäitusel Kohtumised välja pandud Kihnu rahvarõivad nägid üsna kulunud ja pleekinud välja. Eesti rahvuse püsinäitus keskendubki lihtsa inimese loole ja ajaloolisi kuupäevi ning tähtsaid isiksusi on küllalt vähe välja toodud. Näitus hõlmab ammu-seid kivikirve aegu ja jõuab tänasesse päeva sülearvutite

juurde välja. Ühes ruumis olid ekraanid, kust kuulus Kihnu naiste laulu. Üldse on ekraane väga palju, kust saab ise valida, mida vaadata-kuulata. Sellel pidulikul õhtul ma õiget tunnet eestlaste püsinäituselt kätte ei saanudki – liiga palju rahvast ja liiga vähe aega. Tuleb kindlasti tagasi minna. Suupistete headusest kuulsin hiljem teiste käest – ju siis näitused nii huvitavad olid, et ka keha kinnitama ma ei jõudnud.

Veelgi suurejoonelisem pidi

olema see, mis jääb tavali-se külastaja silme alt kõrvalle: 8000 ruutmeetrit tipptasemel hoidlaid. Kuulsin, et elektrooniline liigutaja annab hoidla riulitele hoogu ja kogude osakonna töötajad pääsevad kerge vaevaga ligi neile materjalide, mida vaja. Ainus, mis võrreldes varasemaga on sama, on museaalid ise.

Vaat, selliseid hoidlaid tahaks küll näha!

Maie Aav,
Kihnu muuseumi juhaja

Rahvusmuuseumi külastamine tekitas elamuse

Kindlasti oli septembrikuu suur-sündmus meie jaoks Eesti Rahva Muuseumi avamine, kuhu Kihnu esindus kutsutud oli.

Kihnu kohta on ERMis paljutki esile tõstetud, tähtsaimate teemadena muidugi rahvariided ja pisut uuenduslikuna ning tänapäeval ülioluliseks muutunud teemana toit.

Rahvariidekandmise õpetusest on valminud lühifilm, peaosas Roosi, lisaks on püsiekspositsioonis esitletud kihnu rahvariide tüübid.

Uuenduslik on eesti toiduteemat kirjeldav saal, kus lisaks toidunõude ülevaatele ja tänapäevasele linnaelule - kohviku, restoranikultuurile ka kogukondlikud toiduvalmistamise viisid, nende näideteks on siis Ruhnu pulmakokkade tants ja tänapäevane Kihnu sünnipäevapidu, mille peaosas Talvi ja Elme.

Film on pikk ja huvitav, seega võime väga suurt uhkust tunda, et kihnu toidukultuur on eksponeeritud niivõrd suure ja uhke muuseumi püsiekspositsioonis. Keda teema rohkem huvitab, saab lisaks sellele filmile muidugi täiendavat materjali muuseumi arhiivist, kus jäädvustatud viimase kümne aasta toidukultuuri Kihnus, näiteks Raili-Meelise pulmakokkade tegevust, leivategemist Kihnus ja muudki kadumisohus olevat.

Mulle meeldis ERM väga, ma olen niivõrd õnnelik ja uhke, et selline suur asi Eesti jaoks tehtud sai. Tegijatel on alati keeruline ja mitte kõik ei tunne rõõmu õnnestumiste üle, nii tuli seegi kord tegijatel seista silmitsi raskustega ülikeeruliste riigihangete korraldamisel või taluda kohati väga ebaõiglast avamisjärgset kära, seoses reformatsiooni olemust kir-

jeldava ekspositsiooniga. Enamik käratsejaid pole ilmselt siiani ise muuseumis käinud ega reformatsiooni olemusse süüvinud. Mina endise ajalooõpetajana tunnen aga siirast rõõmu, et see teema saab nüüd kindlasti paremini lastele lahti seletatud, kindlasti arutatakse seda igas Eestimaa koolis pikalt ja põhjalikult, kindlasti oli see intsident abiks asja olemuse selgemaks saamisel ning pani paljudki ja paljuski kaasa mõtlema, rääkimata muidugi ERM-ile tehtud tohtutust turunduskampaaniast.

Turunduskampaania tulemus on nüüdseks muidugi see, et piletid ongi kõik kuni kevadeni välja müüdnud, ERMi ei saagi kõik igal ajal minna, vaid tuleb järjekorda võtta. Nii et, võtkem järjekorda, soovitan soojalt!

Uiõ-Matu Mare

Kihnu Virve esimene aasta

Parvlaev Kihnu Virve on olnud reisijate teenistuses juba aasta, nii et kokkuvõtte tegemiseks on aeg paslik. AS Kihnu Veeteed juhatuse esimees **Andres Laasma** räägib, kuidas see aasta läinud on.

Millise hinnangu annate Kihnu Virve esimesele aastale?

Kihnu Virve esimese aastaga võib üldjoones täitsa rahule jääda. Laev on ilus, uus ja hea, mistõttu hüpe teenuse kvaliteedis on olnud suur. Kindlasti on laev veel siiani uus, kuna laeva tööne eluiga on väga pikk. Meie varasematel laevadel oli aastaid juba tunduvalt rohkem: Amaliel 52, Liisil 44 ja Reedal 45 aastat.

Kui palju inimesi / autosid laev aasta jooksul vedas ja kas on võimalik välja tuua võrdlus mõne eelmise aastaga?

Mis puudutab reisijate arvu, siis väga lihtne erinevaid aastaid võrrelda ei ole. Nimelt vähenes Kihnu Virve liinile tulekuga oluliselt Kihnu-Pärnu reise arv. Kui varasematel aastatel sõitis Pärnu suunal rohkesti turiste, siis nüüdne graafik ühepäevaturistile ei sobi.

Kui võrrelda täisaasta perioode, siis Kihnu Virve eelsel perioodil 1. oktoobrist 2014 kuni 30. septembrini 2015 oli Kihnu-Munalaid-Kihnu liinil ühel suunal kokku 48 200 reisijat ja 12 900 sõidukit, sealhulgas jalg- ja mootorrattaid, mopeede ja ATV-sid kokku 2144. Kihnu-Pärnu-Kihnu liinil reisis 9325 inimest ja 2778 sõidukit.

Kihnu Virve esimesel aastal ehk siis perioodil 1. oktoobrist 2015 kuni 30. septembrini 2016 reisis Kihnu Munalaide liinil 70 965 reisijat ja 19486 sõidukit ning Kihnu Pärnu liinil 1328 reisijat ja 446 sõidukit.

Tegemist on edasi-tagasi

reisijate hulga ehk saarele tulijate arv oli poole väiksem.

Seega saarele saabujate koguarv aastas oli enne Kihnu Virvet ca 29 000 (sellest kohalikud ca 10 000) ja Kihnu Virvega saabus 36 000 inimest (kohalikud ca 10 000).

Eriti huvitav on, kui palju suvekuudel turistide arv kasvas?

2015. aasta suveperioodil juunist kuni augustini tuli saarele Munalaist 13 300 ja Pärnust 3334 inimest, mis teeb saabujate koguarvuks 16634 inimest.

2016. aasta suveperioodil juunist kuni augustini tuli saarele Munalaist 20 900 ja Pärnust 476 inimest, mis teeb saarele saabujate koguarvuks 21 376 inimest.

Seega võrreldes möödunud aastaga on saarele saabujate arv suveperioodil ca 5000 võrra suurem.

Kui palju inimesi sõitis Kihnu rekordpäevadel ja kas laev mahutas kõik soovijad ära?

Kindlasti oli suvel ja eriti nädalavahetustel ka Kihnu Virvega reise, kus laev oli 100% täis ehk siis mahutas 200 reisijat ning oli ka mahajääjaid. Kui juunikuus päris täis laeva ei olnudki (viiel korral oli üle 190 reisija), siis juulikuus oli kahesaja reisijaga sõite 19. Kokku toimus juulis 218 reisi. Augustis oli seitse 200 reisijaga reisi ja reise koguarv oli 200.

Kas piletite eelmüügisüsteem toomis kenasti ja kas see jääb endiseks?

Piletimüügisüsteem toimis hästi ja erilisi probleeme ei olnud.

Kas aasta eest komplekteeritud meeskond on jäänud samaks ja kuidas rahul olete?

Meeskonnas muudatusi ei ole toimunud ja kõik, kes möödunud sügisel alustasid,

Foto: Olev Mihkelmaa

on endiselt laeval. Meeskond tunneb oma tööd hästi ja selles suhtes ei ole negatiivset tagasisidet tulnud.

Millist tagasisidet reisijad annavad?

Kui üldjoontes on reisijate tagasiside hea, kuna laev on uus, suur ja mugav, siis kindlasti oli palju nurinat eelmisel sügisel ärajäänud reise pärast. Kahjuks me looduse vastu ei saa ja kõige tähtsam on reisijate ja laeva ohutus. Selle osas on kapteni sõna seaduseks, kuna tema vastutab kõige eest. Kindlasti oli opereerimise alguses meeskond ka pisut ebakindlam, aga aastaga omandatud kogemused on nii-öelda ilmastiku piirid meie jaoks paika loksutanud.

Märtsikuus jäi Kihnu Virve udus sõitmise järgi. See tegi küll inimesed pahaseks ja pani imesetama, kuidas nii moodsa laev uduga sõita ei saa.

Mis puudutab uduga ärajäänud reise, siis nagu tavaks, toimuvad asjad ikka erinevate olude kokkusaamise korral. Laeva juhtis asenduskapten, kellel selle liini sõidukogemus oli alla kahe nädala. Udu oli tõesti nii tihe, et kapten ei näinud laeva vöörist kaugemale ning samuti ei ole märtsikuus veel paigaldatud kõik meremärgid - talviseid jäämärke on väga vähe. Märtsis polnud ka enam jääd, mis oleks laevakanali kapteni jaoks nii-öelda ära markeeri-

nud. Eks laev võib merel sõita igasuguse uduga, aga väga kitsastel laevateedel ja väikestes sadamates võib udu takistuseks saada. Tean ka ise üht-teist nii navigatsioonist kui ka laevasõidust ja möödunud märtsis juhtunu eest ma kaptenile etteheiteid teha ei söandaks.

Mis Teid aasta pärast Kihnu Virve liinile tulekut kõige enam rõõmustab ja kas mõnikord on meel ka must olnud?

Rõõmustab kõige rohkem see, et laev on hea ja reisijad rahul. Suurimat meelehärmi põhjustab suvine ülitihedus sõidugraafik ja pikad tööpäevad, mis panevad meeskonna vastupidamise pidevalt proovile. Selle eest müts maha kogu meeskonna ees. Lisaks on meie nii-öelda murelaps Manija sadam, mis juba pisutki tugevamate küljetuulte korral sunnib reise ära jätma.

Mida ootate järgmiselt aastalt?

Järgmiseks aastaks sooviks, et saarerahva ettevõtlikum osa jaotaks erinevad üritused rohkem suvele laiali, mis lihtsustab külaliste saarele saamist. Samuti oleks hea, et nüüd, kus laevauhendus on aastaringne, toimuks üht-teist põnevate ka talvisel ajal. Olgu selleks siin näiteks hüljeste vaatlus, või suusamaraton saarel või kodusaunafestival või kalapüügiõistlus.

Anu Saare

Projektide taotlusvoorud avanevad

◆ 1. novembril avanevad taotlusvoorud 2017. aasta projektidele – nii kultuuri-ruumide kui ka maakondliku toetusprogrammi projektidele.

Taotlusi ootame kuni 1. detsembrini (kaasa arvatud) aadressil programmid@rahvakultuur.ee või paberkandjal Rahvakultuuri Keskuse aadressil Vilmsi 55, 10147 Tallinn.

Taotlusvormid on samad, mis eelmiselgi aastal. Taotlusvormid ja kõik sellega seonduv info Rahvakultuuri Keskuse kodulehel www.rahvakultuur.ee

Info: Marika Kutser, tel 600 9176, marika.kutser@rahvakultuur.ee

KIHNU VALLAVALITSUSES

◆ Väljastati ehitusluba puurkaevu ehitamiseks Tun- gile (Rootsiküla);

◆ Väljastati ehitusluba puurkaevu ehitamiseks Vahtlale (Rootsiküla);

◆ Väljastati ehitusluba pöördkraana ehitamiseks Suaru sadamasse (Lemsi küla);

◆ Sigatsuaru katastriüksuse sihtotstarbeks määrati tootmismaa;

◆ Väljastati ehitusluba Sigatsuaru kai, slipi, ida- ja läänemuuli ehitamiseks (Sääre küla).

◆ Ettevõtlustoetust eraldati järgmiselt:

1. Jaan Alase Uuetoa talu FIE, "Jäämasina soetamine" omafinantseering 617,00
2. Pärnamäe talu OÜ, "Taig-nasegaja soetamine" 424,15

Kolde talu FIE kahe taotluse menetlemine lõpetati, kuna kumbki taotlus ei läbinud vastavuskontrolli.

Transport Kihnu areneb pidevalt

Kihnu Virve esimese aastaga on rahul ka Pärnu maakonna transpordinõunik Avo Rahu. „Esimesed sügiskuud ehmatasid küll ära, kui laev tormi tõttu sõita ei saanud ja küll oli veetase madal ja siis jälle kõrge,“ ütles ta.

Kui tänavu sügisel pole tuul Kihnu sõitmist mõjutanud (välja arvatud viulifestivali avapäev), siis Manilaiule pääsemine on olnud probleemne ning oktoobris oli rohkesti päevi, mil laev Manilaiule sõita ei saanud. „Küllap pole suuri veoseid olnud ja inimesed on hakkama saanud,“ lisas Rahu.

Sel sügisel kavandatakse Kihnu Virve peal väikseid arendustöid, arvestades meeskonna ja reisijate soove. Reisijate palve andis edasi laeva ristiema Virve, kes soovis autotekile panipaika pagasi hoiustamiseks. Ligi 3000 eurot maksev töö võetakse ette ja edaspidi ei pea inimesed oma raskeid kotte reisijate salongi tassima, vaid saavad need autotekil mugavalt hoiule panna.

Meeskonna soovid olid veidi suuremad – kajutitesse pannakse õhuniisutusagregaadid, sest õhk kajutites on väga kuiv. Samuti paigaldatakse kaldavoolu lisapistik, tööriistariiul, silla- ja meeskonna uste koodlukud ning tehakse muud nipet-näpet.

Rahu sõnul lähevad tööd kokku maksma umbes 20 000 eurot, ministereium on rahaeralduse kinnitanud, hinnapakumised on tehtud, ehitaja valitud ja praegu on ettevalmistamisel lepingud tööde alustamiseks.

„Laev on nii suur ja tehniline ehitis, et on ime, et seal on nii vähe probleeme tekkinud,“ pidas Rahu väikeseid parandustöid aasta pärast laeva valmimist täiesti normaalseks.

Tema hinnangul võime uhked olla, et Saaremaa

ettevõtte nii hea laeva suutis valmis ehitada, samal ajal kui praegu Türgis Saaremaale ja Hiiu- ja Saaremaale ehitatavate laevadega on palju probleeme.

Parendustööde teostajaks valiti samuti Saaremaa firma AS Baltic Workboats ning enam-vähem samad tööd telliti ka Vormsi laevale Ormsö.

„Julgen Kihnu Virvele panna hindeks täitsa hea – inimesed on rahul ja siis olen ka mina rahul,“ ütles maakonna transpordinõunik. Ta lisas kiidusõnu ka AS Kihnu Veeteed aadressil, kes oma ülesandega hästi hakkama saab.

Riigil on üht suurt laeva odavam üleval pidada kui mitut väiksemat.

Avo Rahu sõnul õigustas uue laeva liiniletulek ka selles osas, et vähenesid igapäevased transpordikulud ja riigil on üht suurt laeva odavam üleval pidada kui mitut väiksemat.

Rahu võrdles teist ja kolmandat kvartalit (aprillist septembrini) ehk kuid, mil reisijaid vedas ainult laevriigil kulus mõlemas kvartalis ligi 20 tuhat eurot vähem kui eelmistel aastatel. Talvist arvestust esimese aasta põhjal veel teha ei saa, sest eelmisel talvel lendas ka lennuk. Tegelikult töötas lennuk poole koormusega, sest reisijaid nappis, aga lepinguga ettenähtud ootetasu pidi ikka maksma.

Hõljukit ei olnud eelmisel talvel Kihnu sõitudeks mitte kordagi vaja.

Eeloleval talvel peab Kihnu Virve hakkama saama ilma lennuki toeta, sest leping

lennufirmaga lõppes kevadel.

„Keegi pole lennuki suhtes tahet ega võitlust ilmutanud ning kui peaks juhtuma ääretult külm talv, mis paneb mere kinni, on juba hilja ka,“ rääkis Rahu.

Agas mis siis juhtub, kui erakordne pakane laevatee siiski kinni jätab?

„Eks me siis peame hakkama seda probleemi lahendama, võibolla saame hakata kasutama Ruhnu lennukit,“ jääb transpordinõunik rahulikuks.

Ta lisas optimistlikult, et väga külma talve korral aitab jäätee, sest Kihnu Virve suudab läbi rühkida 45 sentimeetri paksusest jääst, aga jäätee on võimalik juba 30 sentimeetri paksuse jää korral.

Ka bussiliiklus Pärnust Munalaidu on pärast Kihnu Virve liiniletulekut muutunud oluliselt tihedamaks.

„Ikka on veel vähe, inimeste tahtmised ei saa kunagi täis,“ naeris Rahu. Bussiliikluse korraldamise teeb keeruliseks see, et kui laev liigub erinevatel päevadel erineva graafikuga, siis bussidega niiviisi mängida ei saa.

„Lisaks Kihnu ja Manilaiu inimestele peame teenindama Varbla, Tõstamaa, Audru ja mereäärset rahvast ning neid ei saa niiviisi solgutada,“ rääkis Rahu.

Alates novembrist väljub reedeti õhtune laev kell 19.30 ja sinna bussiga pääsemiseks pidi muutma liini, mis kolm aastat ühtemoodi sõitnud oli.

Rahu tunnistas, et kihnlastele on tõesti palju soove, mida täitma peab, aga inimeste liikumisvabadus käib elu arenguga kaasas.

„Vallavanem kirjutas, et kui inimesed on harjunud heaga, siis tahavad nad veel paremat,“ muigas ta, lisades, et midagi üleaarust ega võimatut kihnlased siiski ei soovi.

Anu Saare

Merekultuuriaasta pärlid

Meri on väljakutse ja elukutse – merekultuuriaasta sõuab tasapisi lõpule.

Kuigi laevad on nüüd rauast, sõidavad nad ikka samu mereteid, mida nende tõrvalõhnalised esiemad. Kevadel saime valmis animafilmi „Kihnu kivilaeva lugu“, mis on nüüdseks jõudnud juba suurtele kinoekraanidele. See rõõmustas rahvast Tallinna Merefilmide Festivalil, Meie Küla Peol Lindil, paar korda vilksatas ka teleekraanidel ja lugematutel kordadel mitmes Eestimaa koolis ja loomulikult Kihnus.

Osaleme ka üle-eestilises haridusprogrammis „Näoga mere poole“, mis viib merendusnimesi koolidesse rääkima lastele merega seotud haridus- ja karjäärivalikutest.

Oleme külalistunge läbi viinud lasteaedades ja koolides – igal pool on meid soojalt vastu võetud. Haridusprogramm põhineb vabatahtlikusel, meie jaoks pole paremat tasu, kui pärast tundi küsid õpilaste käest, kelleks nad tulevikus saada tahavad ja nad vastavad üksmeelselt, et loomulikult meremeheks või merepäästjaks.

Suurt uhkust tunneme, et meie raamat kihnlaste kivivedudest ja laevaehitusest on välja valitud merekultuuriaasta toimkonna poolt koostatud merekirjanduse nimekirja. Muide, nimekiri on aukartustäratav, oleme ühes paadis näiteks August Mälgu „Õitsva Mere“ ja Herman Sergo „Kodusadamaga“. Paljud on küsinud raamatu „Laevaehitus ja kivivedu“ võõrkeelset trükki, loodame selle asjaga ühele poole saada talvel.

Merekultuuriaasta on toonud ka mitmeid pärlid. Meiega on ühendust võtnud paadipõgenikud, et saada infot laevade kohta, mille pardal nad ülemere Rootsi põgenesid. Meil on suur hea meel oma kogutud materjale

ja gada, lõpuks ometi saame olla kasulikud ja veendume veelgi enam, et need magamata ööd internetist vanu ajalehti lugedes ja tihedad muuseumite külastused pole olnud ilmaasjata. Ja samas oleme meie saanud paadipõgenikelt uut materjali.

Meie Kihnu kivilaeva meisterdamise komplektid on osutunud nii populaarseks, et Kihnu Mere Seltsi hea abiline Jüri Tenson ei jõua Pootsi metsast meile nii palju männikoort otsida, kui meil vaja. Firmad tellivad neid äripartneritele jõulukungitusteks ega möödu vist ühtegi merefestivali, kus meie männikoorest kivilaevu ei voolita. Nendega rikkaks ei saa, aga sõnumit kivilaevadest aitavad nad küll imehästi levitada. Kihnu kivilaeva meisterdamise komplekte võib kohata Põhja-Euroopa ühe uhkema meremuuseumi Lennusadamaga muuseumipoe lettidel, sealsamas on ka meie raamatud müügil.

Kevadel saime tänu headele hooandjatele valmis Kihnu kivilaeva Altärä mudeli, mis asub nüüd jõujaamas aukohal. Kes pole veel näinud, tulge läbi!

Käimas on merekultuuriaasta neljas laine – meri on ressurs ja võimalus.

Meri on olnud meie majanduse oluline edendaja, liiklu-

se ja kaubavahetuse peamine tuiksoon ning mänginud olulist rolli kalanduse ja rannapiirkondade põllumajanduse ning tööstuse arengus.

Nõukogude perioodil olid kalastamine ja merendus pea täielikult keelatud ja see katkestas nii nende valdkondade kui ka kohaliku rannakultuuri jätkuvuse. Kuid hoolimata 50aastasest pausist ei ole materiaalne ega vaimne kultuuripärand täielikult hävinud.

Tasapisi on pead tõstmas ambitsioon saada taas mereriigiks. Meiegi hoiame end teemaga kursis ja räägime sõna sekka. Septembrikuu lõpul viibisime Riigikogu istungil, kus arutlusel oli teema „Meri ei salli seisvat vett! Merendus kui Eesti majanduse taaskäivitaja“.

Merenduse valdkonnaga on asjad sealmaal, kus enam kaotada ei ole mitte midagi, ainult võita! Viitseedmiral Tarmo Kõuts lausus karmid sõnad, et kui igal oinal on oma mihkkipäev, siis Eesti merendusel on see nn „mihkkipäev“ kestnud juba 25 aastat. Hea oli kuulda, et ka randlase rolli merendusvaldkonna arengus väärtustatakse.

Suvel valiti rahvahääletuse tulemusena parimaid merele. Auhinnaline kolmas koht tuli Kihnu – Virve „Me-

re pidu“. Esitajaks oli sellel galakontserdil Lenna Kuurmaa, seade Tomi Rahulalt. Meri on, meri jääb, meri olema peab – merekultuuriaasta ei ole meie jaoks veel läbi, tegemist meil jagub. Kihnlaste merepärandi tutvustuse ootel on veel Valga, Märjamaa, Paikuse ja Tallinn!

Tõeline pärl tuleb seekord aga Rohuküla sadamast, kus tänu madalale veetasemele on välja ilmunud täies hiilguses üks laevavrakk.

Kuus aastat tagasi sumpasin Rohuküla sadamas põlvini lumehangedes, et seda laevavrakki veidikenegi läbi jää näha. Nägin! ja paar kaaretükki, mis sadama süvendamise käigus olid välja tõstetud, saime ka Kihnu ära tuua. Kindlasti olete te neid kaaretükke meil jõujaamas näinud ka.

Teadlased on välja selgitanud, et tõenäoliselt on tegu kihnlaste kivilaevaga. Meie lisame aga juurde, et tegu on kivilaevaga Pauline, mis 1925. aastal sealkandis madalikule jooksis.

Merekultuuriaasta hüüdlause suunab kõiki näoga mere poole, eks igäüks tõlgendab seda omamoodi. Minu eelmises külalistungis Paldiski Gümnaasiumis võtsid lapsed teema kokku nii – merd tuleb armastada!

Ülikiired internetiühendused jõuavad kõikidesse Pärnumaa kodusesse ja ettevõtetesse

Pärnu Maavalitsus, Pärnumaa Omavalitsuste Liit ning SA Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus alustasid projekti **DigiTee**, mille eesmärgiks on ühendada Pärnumaa kodud, ettevõtted ja asutused ülikiirete internetiühendustega.

DigiTee projekti käigus selgitatakse välja vajadused lairibaühenduste järgi Pärnumaa kodudes ja ettevõtetes ning töötatakse välja vajalikud tehnilised-, organisatoorsed- ja finantseerimislahendused.

DigiTee projekti ettevalmistavat etappi rahastavad Pärnumaa omavalitsused läbi SA Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskuse ning projekti nõustab Topest OÜ.

Pärnu maavanem Kalev Kaljuste: "Täna paeval on Pärnumaa ligi 25 000 hoonest kaasaja nõuetele vastav lairibaühendus ainult ligi 5 000 hoonel. Paljudes omavalitsustes puuduvad majapidamistel ja ettevõtetel ülikiired interneti püsiühendused üld-

se. Maakonna arengu jaoks on infokirtee rajamine väga tähtis ning mul on hea meel, et kolm organisatsiooni üheskoos alustasid selle rajamiseks lahenduste otsimist. Kui aga vaadata regionaalpoliitiliselt, siis lairiba ühenduse olemasolu aitab kindlasti võidelda Eesti suurimas maakonnas ääremaastumise ja maapiirkonna tühjenemise vastu. Infoühiskonna ajastul peame suutma ajaga kaasas käia ja looma inimestelele võimalused läbi rajatava taristu tarbida ülikiiret interneti. Vaatame näiteks meie naabreid Rootsit, siis Gotlandi saar (60 000 inimest) on lähiaastatel tervenisti lairiba ühendustega kaetud. Ka meie ei tohi tempos alla anda ja see on Pärnumaa üks esimesi arenguprioriteete".

Pärnumaa Omavalitsuste Liidu juhatuse esimees Lauri Luur ütles, et igasse Pärnumaa kodusesse ja ettevõttesse ulatuv ülikiire lairibavõrk on vajalik nii inimeste elukvaliteedi tõusuks kui ka ettevõt-

luse arenguks. "Vajadused ülikiirete ühenduste järele kasvavad pidevalt. Olgu need tervishoid, turvalisus, sotsiaalteenuste tugi, kaugtöö, haridus, meelelahutus või "targa maja" lahendus – kõik need vajavad järjest suurema läbilaskevõimega lairibaühendusi," lausus ta.

Selleks, et ka maapiirkondade ettevõtted ja elanikud saaksid osa infoühiskonna hüvedest, peab lairibavõrk jõudma igasse Pärnumaa majja.

"Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus (PEAK) tegutseb alati maakonna tasakaalustatud arengu huvides," ütles PEAK juhatuse liige Teet Kurs. "Selleks, et inimesed saaksid ettevõtlusega tegeleda kõikjal Pärnu maakonnas, peame looma neile vajalikud tingimused. Internet on tänapäeval vajalik iga suguse ettevõtluse jaoks".

DigiTee projektijuht Valdor Telve: "Kui riigi poolt rahastatud EstWin lairiba baasvõrgu kaudu jõudis internet tee-

nusepakkujate võrgusõlmedeni, siis DigiTee viib selle lõpptarbijateni." Telve sõnul ei sobi mobiilinternet kodude ja ettevõtete ühendamiseks.

"Ainult valguskaablil põhinev lairibaühendus suudab rahuldada meie kodude ja ettevõtete andmeedastuse vajadusi täna ja tulevikus," lisas ta.

DigiTee projektis osalevad Are vald, Audru vald, Paikuse vald, Pärnu linn, Sauga vald, Tori vald, Tõstamaa vald, Vändra vald, Vändra alev, Varbla vald, Tahkuranna vald, Tootsi vald, Surju vald, Sindi linn, Saarde vald, Kooniga vald, Kihnu vald, Häädemeeste vald ja Halinga vald Pärnumaalt ning Hanila vald ja Lihula vald Läänemaalt.

DigiTee projektiga saab lähemalt tutvuda: www.digitee.ee ja Facebookis: [facebook.com/digitee.ee/](https://www.facebook.com/digitee.ee/)

Valdor Telve,
DigiTee projektijuht

Vanade elumajade omanikud saavad uutmoodi toetust taotleda

Alates 14. novembrist on KredExilt võimalik taotleda väikeelamute energiatõhususe suurendamiseks mõeldud rekonstrueerimistoetust.

Toetus hõlmab kõiki töid, mis mõjutavad elamu energiatõhususe vähendamist: toetatakse maja igakülgselt soojustamist, küttesüsteemide uuendamist, lisaks taastuvenergiaallikaid kasutavate seadmete soetamist ja kasutuselevõttu ja ning muid töid, mis aitavad kaasa energiatõhususe vähenemisele.

Tänavu on selleks riigieelarvest eraldatud 1,35 miljonit eurot. Toetus võimaldab katta kuni 30% rekonstruee-

rimistööde kogumaksumusest, maksimaalne toetussumma on 15 000 eurot.

Vanemad väikeelamud on seisukorras, kus nende rekonstrueerimine on mõeldav, seda nii pikaajalise säilimise kui ka energiasäästlikkuse seisukohast. Väikeelamute rekonstrueerimistoetuse eesmärgiks on aidata kaasa väikeelamute energiatõhususe suurendamisele, et vähendada energiatarbimist.

Ettevõtlusminister Liisa Oviiri hinnangul võimaldaks energia säästvam kasutus arvestatavat rahalist kokkuvõtet ning aitaks samas kaasa ka keskkonnaressursside säästvale kasutamisele. „Hoonete rekonstrueerimise

toetamisega saab riik kaasa aidata elamufondi jätkusuutlikkuse ja energiatõhususe kasvule. Oluline on, et panustatakse taastuvenergiaallikate kasutuselevõttu ning energiatõhususse, mis tervikuna annab ka parema tulemuse tervisliku elukeskkonna loomisel," ütles minister.

KredExi eluaseme ja energiatõhususe divisjoni juhi Triin Reinsalu sõnul tasub ka oma eramaja rekonstrueerides mõelda hoonele kui tervikule. „Oluline osa väikeelamutest on ehitatud 1950-1960ndatel aastatel ning arvestades tollaseid projekteerimismõtteid, on rekonstrueerimistööde läbiviimine vajalik tänapäevaste elamistingimuste ja mõistliku ener-

giakasutuse saavutamiseks. Oluline osa korrastatud hoonest on ka hea sisekliima, mis mõjutab otseselt meie tervist. Seega tasub oma väikeelamu võimalikult terviklikult rekonstrueerida ning kasutada toetust, tasub investeerida end ka kiiremini ära," tõdes Reinsalu.

Analoogset toetust jagati KredExi kaudu ka 2012. aastal, mil sai toetust 212 väikeelamut. Tõllal oli keskmine rekonstrueerimise maksumus 40 000 eurot ning keskmine toetuse väljamakse 13 400 eurot.

Rohkem infot saab KredExi kodulehelt <http://www.kredex.ee/toetus/eraisikule-2/> väikeelamute-rekonstrueerimistoetus. Kihnu Leht

VABANDUS

Septembrikuu Kihnu Lehes oli ansamblist Kihnu Poisid kirjutatud artikli juures olevas infokastis helitehnika nimi valesiti. Ansambli helitehnik on Egert Maasing.
Vabandame.

KIHNU JÄÄTMEJAAM JA TAARAPUNKT

on oktoobrist maini avatud järgnevalt:

KOLMAPÄEV 9-15

NELJAPÄEV 9-15

REEDE 9-15

LAUPÄEV 9-15

**Riigipühadel, esmaspäeval,
teisipäeval ja pühapäeval
SULETUD**

TELEFON 442 0220; majandus@kihnu.ee
503 9333; 442 9722 raamatupidaja@kihnu.ee

KIHNU MUUSEUMIS

Teisipäeval, 8. novembril
sõidame valla bussiga
Heimtali muuseumisse
Anu Rauale külla.

Palun andke Maiele muuseumisse
teada, kui soovite kaasa sõita!
Tagasi Kihnu jõuame juba samal õhtul.

10.-13. novembril toimub
Tallinnas **MARDILAAT**,
kus osaleb ka
Kihnu Muuseum.

Kes soovib Kihnu käsitööd
müügiks kaasa anda,
palun tooge see muuseumisse!

Elmar Randma

20. VI 1922 – 12. X 2016

*Lahkus meie austatud
koolipapa Elmar Randma
Me elukangal pole kordustrükki,
ei kordu ükski samm me teel.
Aeg päevi nagu pärleid peale lükib,
et punuda neist mälestuste kee ...*

Sügis on kätte jõudnud ja puudelt langevad lehed. Ühe väärika Kihnu mehe eluraamat on sulgenud jäädavalt oma kaaned. On elu paratamatus võtta sisse koht saare liivases pinnases mändide all.

Elmar Randma sündis 20. juunil 1922. aastal Häädemeeste vallas Kabli külas.

Rannakülas sündinud poisi elutee viis pärast Pärnu I Gümnaasiumi lõpetamist Manija saarele koolijuhiks. Juba paari aasta pärast, 1945. aastal, suunati ta samale ametikohale Kihnu saarel, teadmata, et jääb siia kogu oma ülejäänud eluks.

Elmar Randma elutöö oli olla õpetaja. 56 aastat oma pikast elust pühendas ta laste õpetamisele ja kasvatamisele. Elmari pedagoogitee algusaastad jäid poliitiliselt keerulisse aega, kus nõukogude võim püüdis kõrvaldada edumeelsed ja ärksad inimesed. Nii sunniti ta kodanlikuks natsionalistiks tembeldatuna lahkuma koolijuhhi ametist ja asuma teisele ametikohale. Aga teda tõmbas ikka kooli poole.

Pärast mõningast eemalolekut koolist avanes tal võimalus armastatud elukute juurde tagasi pöörduda. Nagu väikesele maakohale omane, tuli ka Elmar Randmal olla Kihnu koolis mitme aine, geograafia-, matemaatika-, füüsika-, inglise keele, kehalise kasvatuse, eesti keele ja poiste käsitöö õpetaja.

Eriti suure pühendumusega õpetas ta poisse puutööd tegema. Elmari juhendamisel valminud õpilaste tööd osalesid maakondlikel näitustel ja töid kaasa tunnustuse. Oma tööd tegi ta alati suure kohusetunde ja põhjalikkusega. Tema tundides valitses tõsine töömeelolu ja lapsed omandasid põhjalikke teadmisi. Mitu põlvkonda kihnlasi on tema kindlakäelise õpetuse all üles kasvanud.

Vähemtähtis pole see, et 25 aastat juhtis Elmar Randma Kihnu saare kooli- ja hariduselu. Tema direktoriks oleku ajal valmis Kihnu saarel 1972. aastal uus ja nüüdisaegne kool.

Pärast pikki ja väsitavaid koolipäevi aitas tal järgmiseks tööpäevaks energiat koguda tema oma koduaed, kus ta tegeles oma lemmikutega – mesilastega.

Elmar Randma jääb meelde inimesena, kellele läks korda Kihnu kooli ja saare areng, kellel oli maailma asjade kohta oma arvamus, kes oli oma elupäevade lõpuni kursis koolielus toimuvaga. Direktorina oli ta suunav, nõudlik, sirgjooneline ja suurepärane kõnemees. Kolleegina oskas olla toetav ja seltskonna hing.

Mitu kihnlaste põlvkonda jääb mäletama Elmar Randmat tõelise koolipapana.

Kihnu koolipere ning endised kolleegid ja õpilased

KIHNU ARSTIPUNKT

on avatud: **E, N 10 – 18**
T, K, R 8:30 – 16:30

Tel: 446 9922

e-post: kihnuhaigla@gmail.com

VASTUVÕTUAJAD:

Perearst Katrin Sihver, kab A01

Pereõde Riina Saare, kab A03

ESMASPÄEV 14 – 18

TEISIPÄEV 9 – 13

KOLMAPÄEV 9 – 13

NELJAPÄEV 11 – 15

REEDE 9 – 13

PALUME ARSTI VASTUVÕTTUDELE
REGISTREERUDA ARSTIPUNKTI
LAHTIOLEKUAEGADEL: 446 9922

Tänase Kihnu Lehe vahelt leiate
**küsitluse, kas Kihnu vald peaks liituma
või jääma eraldi omavalitsuseks.**
Iga lehe vahel on küsitlusleht kahele
vastajale, aga peaksite selle enne
täitmist pooleks lõikama.
Vajadusel saab küsitluslehti
vallamajast juurde küsida.

KIHNU POSTIPUNKTI lahtiolekuajad

T, K, N - 10.00-17.00

Novembrikuu sünnipäevalapsed

4. november

Mikkel Karjam (Ranna) 50

5. november

Mikkel Leas (Soometsa) 55

10. november

Leida Jaaksoo (Sassi) 78

12. november

Helju Oad (Lehe) 79

14. november

Maria Vesik (Tiidu) 91

Politsei ootab Kihnu rahvast osalema

**esmaspäeval, 7. novembril
kell 16:30 Kihnu muuseumisse**

ARUTLUSELE TURVALISUSE TEEMAL

Vestlusringi juhivad politsei ja
kõik on oodatud kaasa mõtlema!

LAEVALIINI MUUTUS

Alates 4. novembrist
väljub REEDETI laev Munalaiust 19:30.

Buss sellele laevale väljub 18:00.
Tegemist on Varblasse suunduva
bussiga nr 326.

Laeva väljumine Kihnust on
jätkuvalt 16:15.

Muudatus kehtib kuni 31. märtsini,
mil reisiparvlaev Kihnu Virve
läheb üle suvegraafikule.

Lahkunud

Elmar Randma
20.06.1922- 12.10.2016